

DWA LISTY Z POLSKI

NAUCZYCIELE HISTORII DO PAPIEŻA (31 MAJA 1981 R.)

Warto przypomnieć Czytelnikom dwa listy – podpisane przez przeszło 700 nauczycieli z całej Polski, przede wszystkim nauczycieli historii zrzeszonych w „Solidarności” – a skierowane przez nich do Ojca Świętego 31 maja 1981 r., w dniu pogrzebu w stolicy prymasa Stefana Wyszyńskiego. W tym czasie Jan Paweł II znajdował się w szpitalu, po zamachu na Jego życie dokonany 13 maja na placu Świętego Piotra.

Nastrój chwili był więc szczególny – wstrząs po zamachu pogłębiony został osieročeniem stolicy prymasowskiej, ale i większości Polaków przez Kardynała-Prymasa. W tym samym czasie trwały wielkie zmiany w polskich szkołach, nauczyciele z „Solidarności” świeżo rozpoczęli wielką rewizję programów języka i historii ojczystej, usiłowali odkłamać zafatsowaną, komunistyczną wizję naszych dziejów i narodowej literatury.

Należy zwrócić uwagę na zdanie kończące list pierwszy. Ćwierć wieku później, na wieść o śmierci Jana Pawła II, czujemy chyba to samo – „nasze myśli i serca: nie są one wolne od troski i niepokoju, lecz przede wszystkim przeniknięte nadzieją i dobrą wolą”.

Dokument nr 1

Warszawa, dnia 31 maja 1981 r.

OGÓLNOPOLSKI ZESPÓŁ
HISTORYCZNY PRZY SEKCJI
OŚWIATY I WYCHOWANIA
NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚĆ
JAN PAWEŁ II
Rzym

Komisja Organizacyjna Ogólnopolskiego Zespołu Historycznego przy Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”¹ przesyła Ci, Ojczyźnie Świę-

¹ Nauczyciele oraz pracownicy instytucji oświatowych i wychowawczych powołali pierwsze samodzielne struktury związkowe, w łączności z powstającą „Solidarnością”, we wrześniu 1980 r. w Gdańsku i Warszawie. 12 X tr. powstała, na zjeździe zjednoczeniowym w Gdańsku, Krajowa Komisja Koordynacyjna Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”. 4 III 1981 r. w Regionie Mazowsze „S” powstała Regionalna Komisja Koordynacyjna OiW. Podczas zjazdu w Gdańsku 11–12 IV 1981 r. KKK OiW przekształciła się w Krajową Sekcję OiW, jako 68. sekcję branżową NSZZ „S”. W poszczególnych regionach związkowych powstały zaś sekcje regionalne oświaty i wychowania. W Warszawie nauczyciele historii powołali już wcześniej Regionalny Zespół Historyczno-Oświatowy, którego członkowie rozpoczęli przygotowania do podjęcia negocjacji z Ministerstwem Oświaty i Wychowania mających zaowocować zmianami w nauczaniu historii w szkołach. 12 III 1981 r., na dzień przed rozpoczęciem tych negocjacji, powołano Komitet Założycielski Ogólnopolskiego Zespołu Historycznego. W jego skład weszli m.in. nauczyciele szkół warszawskich, którzy powołali następnie własny Regionalny Zespół Historyczny Oświaty NSZZ „S”.

ty, list od nauczycieli historii zrzeszonych w naszym Związku²; do ich podpisów dołączyli w niektórych ośrodkach swe podpisy i inni nauczyciele.

Zarazem kierujemy do Ciebie, Ojczyźnie Świętej, wyrazy najgłębszej czci i przywiązania, wraz z życzeniami jak najszybszego powrotu do pełni sił, w imieniu I Krajowego Zjazdu Ogólnopolskiego Zespołu Historycznego przy Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”³, obradującego dzisiaj w Warszawie i reprezentującego, poprzez osoby 48 delegatów, makroregiony naszego Związku: Wybrzeże, Pomorze, Pojezierze, Małopolskę, Małopolskę Środkowo-Wschodnią i Południowo-Wschodnią, Region Wielkopolsko-Kujawski, Region Centralny, Region Świętokrzyski, Dolny Śląsk, Śląsk z Zagłębiem oraz Mazowsze.

W dniu, w którym oddajemy ostatnie posługę naszemu wielkiemu Prymasowi⁴, tym goręcej zwracamy ku Tobie, Ojczyźnie Świętej, nasze myśli i serca: nie są one wolne od troski i niepokoju, lecz przede wszystkim przeniknięte nadzieją i dobrą wolą.

Dokument nr 2

/Odpis listu skierowanego do Ojca Św. dn. 31 maja 1981 przez nauczycieli historii, podpisane przez ponad 700 osób/⁵

JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚĆ

JAN PAWEŁ II

RZYM

My, polscy nauczyciele historii, zrzeszeni w NSZZ „Solidarność”, a również nie należący do tego Związku, dołączamy się do tysięcy ludzi dobrej woli z całego świata i z naszej Ojczyzny, kierując do Ciebie, Ojczyźnie Świętej, gorące życzenia jak najszybszego powrotu do zdrowia.

² List drukujemy poniżej.

³ Podczas zjazdu OZH przybrał nazwę Ogólnopolskiego Zespołu Historyczno-Oświatowego i upoważnił wybranych przedstawicieli do dalszych negocjacji z Ministerstwem Oświaty i Wychowania. Odbyła się także reelekcja dotychczasowej przewodniczącej, dr Bożeny Wyrozumskiej. II Krajowy Zjazd zaplanowano na luty 1982 r. Komisja Organizacyjna OZHO odbyła jeszcze naradę roboczą 19 IX 1981 r. w Warszawie, gromadząc około 80 nauczycieli z całego kraju. Wybór literatury: A. Achmatowicz, *Jak doszło do zmiany nauczania historii*, Warszawa 1981; J. Autor [Z. Łupina], *Strajk nauczycieli Lubelszczyzny 19 XI – 3 XII 1981*, Warszawa 1987; T. Bochwic, *Narodziny i działalność Solidarności Oświaty i Wychowania 1980–1989*, Warszawa 2000; Wit Mader [T. Bochwic], *Walka Solidarności o społeczny kształt oświaty w Polsce 1980–1981*, Warszawa 1986, Londyn 1988; *Propozycje doraźnych zmian nauczania historii w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych*, red. A. Radziwiłł, Warszawa 1981; *Wybór źródeł do historii Solidarności Oświaty i Wychowania 1980–1989*, oprac. J. Żurek, Warszawa 2000.

⁴ 31 V 1981 r. odbyły się w Warszawie na placu Zwycięstwa uroczystości pogrzebowe prymasa Stefana Wyszyńskiego (1900–1981), będące jednocześnie wielką manifestacją patriotyczną. Wypowiedzi prymasa z okresu istnienia NSZZ „Solidarność” zebrane zostały w książce pt. *Kościół w służbie narodu*, Rzym 1981.

⁵ Tak w oryginale – osobny dopisek na maszynie.

Zarazem sądzimy, że nasz zawód jest, bądź powinien być, wysokiej rangi powołaniem, i że to zobowiązuje nas do złożenia Ci także oświadczenia, iż nie zapomnieliśmy niczego z pozostawionego nam przed dwoma laty w kraju przekazu Twych myśli, rzuconych na Placu Zwycięstwa w stolicy, zawartych w wielkiej wizji historycznej z homilii gnieźnieńskiej i wyrażonych w apelu pożegnalnym na Błoniach Krakowskich⁶.

Czujemy się odpowiedzialni za konieczność uczenia prawdy i tylko prawdy oraz za ukazywanie dzieciom i młodzieży wszystkiego, co było i jest piękne w dziejach powszechnych i naszej Ojczyzny.

Hańbiąca godność każdego człowieka tragiczna środa na Placu św. Piotra⁷ weszła do historii jako żywe świadectwo raz jeszcze powtórnego z okrutnym realizmem zmagania się w losach ludzkości tego, co najlepsze, ze złem. Cały świat, ludzie wierzący i niewierzący, są w pełni świadomi, jakich wartości człowieczeństwa Ty, Ojczyce Święty, jesteś głosicielem i jaką cenę za wierność tym prawdom musiałeś uiścić. Sprawdziły się więc w sposób jakże bolesny Twe słowa z encykliki „Redemptor hominis”, że znaczący nasze czasy postęp techniki i cywilizacji nie idzie w parze z rozwojem etyki i moralności⁸.

Pragniemy Cię, Ojczyce Święty, zapewnić o głębokim zrozumieniu żywym przez nas dla Twych idei oraz o naszej gotowości służenia tym ideom dla dobra człowieka.

⁶ Autorzy listu nawiązują do słów Ojca Świętego, wygłoszonych podczas jego pierwszej pielgrzymki do Polski 2–10 VI 1979 r. (będącej drugą w kolejności z podróży apostolskich papieża). Teksty homilii zob. np. w: *Słowo papieża. Jan Paweł II w Polsce*, Londyn 1979.

⁷ Czyli dzień zamachu na Ojca Świętego 13 V 1981 r. Zob. S. Labo, *Zamach na Papieża w świetle Fatimy i w cieniu jednej rewolucji*, Roma 1988.

⁸ Była to pierwsza z encyklik papieskich. Z komentarzy zob. np. J. Guitton, *Niespodzianki „Redemptor hominis”*. W pierwszej rocznicę encykliki Jana Pawła II, „Za i Przeciw” 24 (1980), z. 10.

Fot. z Archiwum IPN

Podczas Mszy św. na Jasnej Górze, 1983 r.

Plac Świętego Piotra podczas pogrzebu Jana Pawła II, fot. Jakub Trębacz i Karol Leszczyński

